Työehdot-osasto / Lindström

16.11.2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 17.11.2022

HE 214/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta annetun lain ja oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain 32 a §:n muuttamisesta

Yleiset huomiot

SAK on osallistunut hallituksen esitystä edeltävän työryhmämietinnön valmisteluun ja pitää hallituksen esityksen sisältöä yleisesti kannatettavana.

Esitetyt uudistukset koskien sovittelua ovat sinällään kannatettavia ja SAK pitää tärkeänä, että sovittelujärjestelmää ylipäätään kehitetään vastaamaan nykyisen sopimusjärjestelmän haasteisiin. Murroksessa oleva neuvottelujärjestelmä tarvitsee tukea ja pelisääntöjä on syytä täsmentää siitä näkökulmasta, että kollektiivisesti neuvotellut työehdot ja niistä neuvotteleminen voidaan laajasti turvata.

Työryhmätyön yksi lähtökohdista oli TES-rajariitojen ratkaiseminen. Tähän lopullinen esitys ei valitettavasti anna kovinkaan paljon eväitä ja asiaa on syytä tarkastella myös jatkossa. Erityisesti tilanteisiin, joissa työnantaja pyrkii halpuuttamaan työehtoja vaihtamalla heikompaan työehtosopimukseen, pitäisi olla nykyistä selvemmät pelisäännöt. SAK on esittänyt esimerkiksi edullisemmuussääntöä yhtenä ratkaisuvaihtoehtona rajariitatapauksissa.

Esityksen vaikutukset

Työriitojen sovittelusta annettuun lakiin lisättäväksi ehdotettu 9 a §

Esityksessä ehdotetaan, että työriitalakiin lisätään uusi säännös koskien vapaaehtoista sovittelua. Ehdotuksen mukaan valtakunnansovittelija tai hänen määräämänsä sovittelija voisi osapuolen tai osapuolten pyynnöstä ottaa soviteltavaksi osapuolten välisen työriidan.

Vapaaehtoista sovittelua koskevalla sääntelyllä on tarkoitus vahvistaa osapuolten mahdollisuutta pyytää sovittelua tilanteissa, joissa työtaisteluilmoitusta ei ole jätetty eikä työrauha vaarantunut ja siten madaltaa kynnystä sovittelijan osallistumiselle. SAK pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että jatkossa sovittelija voisi tulla apuun ratkaisun löytämiseksi myös silloin, kun työtaistelu-uhkaa ei ole. Tämä saattaa nopeuttaa ratkaisun löytymistä ja ehkäistä työriitojen kärjistymistä.

Työehdot-osasto/Lindström 16.11.2022

Hallituksen esityksestä on jätetty pois luonnoksessa ollut ehdotus vapaaehtoiseen sovitteluun liitettävästä harkinta-ajasta, jolla olisi rajoitettu osapuolten oikeutta ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin. SAK:n näkemyksen mukaan se ei olisi sopinut yhteen kyseisen sääntelyn lähtökohtien kanssa ja olisi ollut myös perustuslain ja kansainvälisoikeudellisen suojan takaaman työtaisteluoikeuden vastainen. SAK kiittää, että säännös harkinta-ajasta on jätetty pois lopullisesta hallituksen esityksestä.

Vapaaehtoisessa sovittelussa voitaisiin esityksen mukaan sovitella myös työehtosopimusten rajariitoja. SAK pitää tärkeänä, että rajariitoja koskevissa tilanteissa on tehokkaita ja toimivia välineitä niiden ratkaisemiseksi. On syytä tarkastella, tukeeko lakiuudistus lisäämään sovitteluinstituution käyttämistä rajariitatilanteissa. Sovittelijan rooliin ei kuitenkaan kuulu yksittäisten riitojen ratkaiseminen ja SAK:n näkemyksen mukaan rajariitojen ratkaisu sovittelun keinoin on usein vaikeaa.

Työriitojen sovittelusta annetun lain 10 §:ään ehdotettu muutos

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa työriidan osapuolten tulisi esittää sovittelijalle kirjallinen selvitys riidan kohteesta, sisällöstä sekä asiassa esittämistään vaatimuksista. Ehdotuksella parannettaisiin osapuolten valmistautumista sovitteluun ja edistettäisiin sovitteluprosessin etenemistä.

Hyvä valmistautuminen ennen työriidan sovittelun aloittamista parantaa prosessin kulkua ja parhaimmillaan nopeuttaa sekä tehostaa sovun löytymistä. SAK haluaa kuitenkin huomauttaa, että muodolliset seikat eivät saa hidastaa sovittelun aloittamista tai etenemistä. Liian tiukat vaatimukset asian kirjalliselle taustoittamiselle eivät ole kaikissa tilanteissa perusteltuja. Sovittelijalle tulevat tapaukset ovat hyvin erilaisia ja tärkeää on, ettei muotoseikkojen vuoksi asian sovittelu hidastu tai hankaloidu. Mahdollisuus vaatimusten ja tietojen täsmentämiseen sovittelun kestäessä on myös tärkeää.

Tulevaisuudessa lienee syytä pohtia myös sitä, minkälaisia keinoja sovittelijalla on käytössä, mikäli osapuoli ei saavu sovitteluun, erityisesti myös muita kuin vapaaehtoisen sovittelun tilanteita koskien.

Oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain 32 a §:ään ehdotettu muutos

Ehdotuksella laajennettaisiin erityisesti työehtosopimusten rajariitoihin liittyvissä oikeudenkäynneissä mahdollisuutta kuulla oikeudenkäynnin ulkopuolisia osapuolia tilanteissa, joissa oikeudenkäynnin kuluessa tulee

esille, että kyseiseen työhön olisi mahdollisesti sovellettava muuta kuin kanteessa mainittua työehtosopimusta.

Oikeudenkäynnin ulkopuolisten osalta kuulemismahdollisuus on kuitenkin rajattu sellaisiin tahoihin, joita sopimus sitoo asianosaisten ohella osallisina. SAK pitää tätä rajausta perusteltuna ja hyvänä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot työmarkkinapäällikkö Rami Lindström
rami.lindstrom@sak.fi
puh. 045 670 9550